

Monumentnummer*: 516948

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 13 oktober 2003
Kadaster deel/nr 82826/24

Woonplaats* Molenschot
Gemeente* Gilze en Rijen
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam Molenschot
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Gilze en Rijen	H			2332
Gilze en Rijen	H			2333

Omschrijving**

Kapelstraat 1 onderdeel I de kerk Gilze-Rijen (Molenschot)

Inleiding.

De H. ANNAKERK werd in 1887 gebouwd in Neogotische stijl naar ontwerp van architect J.J. van Langelaar. In de Tweede Wereldoorlog raakte de kerk beschadigd, waarna de torenspits negen meter verlaagd werd. Tussen 1953-1958 werden in overeenkomstige stijl zijbeuken aangebouwd.

Omschrijving.

De driebeukige door de verbouwing tot een pseudobasiliek omgevormde kruiskerk is voorzien van een vierkante toren, een schip van drie traveeën, een rechtgesloten transept, een achtkantige dakruiter en een vijfzijdig gesloten koor. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen en hebben steunberen met afzaten. Op de zadel- en lessenaardaken liggen leien in maasdekking. De ingang van de kerk is naar de weg gericht op het noorden en bevindt zich in de centraal geplaatste vierkante toren van vier geledingen. Deze uitkragende toren wordt links geflankeerd door een kapel met schilddak en spitsboograampjes en rechts door een polygonaal traptorentje met spits dak. De toren is op de hoeken versterkt met liseenachtige steunberen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ingang bevindt zich in een spitsboogportiek met wit stenen hoek, aanzet- en sluitstenen. De eikenhouten vleugeldeuren zijn voorzien van sierbeslag. Het spitsbogige bovenlicht heeft een wit stenen driepastracing met glas-in-loodrozetten. Hierboven een getrappt sierlijstje, waarboven een hoge spitsboogomlijsting die behalve een raam ook twee spitsboognissen met siermetselwerk omrandt. Vervolgens een fries van vier spitsboognissen, waarboven een rand van siermetselwerk en een natuurstenen cordonlijst. Tenslotte volgt de klokke-geleding met aan elke zijde twee spitsbogige galmgaten en een ronde wijzerplaat. Op het vierzijdige tentdak staan smeedijzeren krullen, waaronder een kruis en een weerhaan. De daken van de zijbeuken lopen bijna over in het zadeldak van het schip. Tussen de steunberen bevinden zich drie vakken met elk twee spitsboogvensters. Het rechtgesloten transept is voorzien van een groot en breed spitsboograam. De zijkapellen hebben hooggeplaatste spitsboogvensters, evenals het koor. Het metselwerk wordt verlevendigd door een sierband onder de afgeschuinde dorpels van de ramen en een sierlijst onder de gootrand. Op de viering staat een opengewerkte dakruiter met ingezwenkt achzijdig torenspitsje, waarop evenals op het koor een siersmeedwerk bekroning is aangebracht. De dakvlakken van schip, transept en koor worden doorbroken door dakkapellen met spitse zadeldakjes met pironnen. Deze dakkapellen worden afgesloten door houten luiken; in de topgevel is een driepas gesneden.

De sacristie aan de achterzijde, op het zuid-westen, heeft een rechthoekige plattegrond met zadeldak. De gevels zijn voorzien van rollagen, siermetselwerk en gekrulde smeedankers. De paneeldeur heeft een bovenlicht met natuursteen trasering. De smalle spitsboogramen zijn voorzien van glas-in-lood. In het midden springt de gevel ter hoogte van de schouw vooruit en wordt bekroond door een achzijdige gemetselde schoorsteen. Inwendig is de kerk deels uitgevoerd in schoon metselwerk, licht met rode accenten, namelijk bij het koor, en deels gepleisterd, vooral in het schip en bij de ingang. De binnendeuren zijn rijk bewerkt met in de boogtrommels schilderijen van Christus. De lambrizing bestaat uit geglazuurde veelkleurige betegeling, waarnaast wijwaterbakjes van Naamse steen met driepas-afwerking. Het ingangsportaal en de ruimte boven de orgelgalerij hebben een gemetseld ribgewelf met een grote sluitring met luik als sierrozet. Het schip bezit een houten tongewelf met trekstangen. Het gewelf is beschilderd met sterren en bladmotieven. De scheibogen hebben de vorm van een spitsboog op vierkante pijlers. De zijkapellen hebben een kruisribgewelf van metselwerk. In het koor bevinden zich nog blinde spitsbogen als geleding en schalken met loofwerk kapitelen die de opgaande lijn van het bouwwerk accentueren. De kerk heeft een bijzonder rijk interieur.

Daartoe behoren de glas-in-loodramen uit de bouwtijd met scènes uit het leven van Anna en Maria, zoals onder meer de Annunciatie. Deze bevinden zich in de zijkapellen en in het koor. Voorts zijn er de veelkleurige muurschilderingen, deels op linnen gespannen in boogvelden geplaatst, waarop leven en werken van Christus staan afgebeeld. Zeer opvallend is de staalkaart aan tegels waaruit de bevoering bestaat. Zo zijn er mozaïektegels en tegels waarvan er vier een patroon vormen, met vissen, esdoornbladeren en wijnranken. Griffioenen, een eenhoorn, een hert en de symbolen van de Evangelisten vinden er ook een plaats. In het middenpad vallen grote tegelatronen op tussen neogotische tegels. Bij de betreffende tegeltableaux, zoals St. Joris en de Draak, is de omlijning verdiept aangebracht. Dit geldt ook voor de terracotta- en crèmekleurige tegels met eveneens verdiepte neogotische patronen rondom de preekstoel. Tot de neogotische inventaris behoren een hoogaltaar met goudkleurig ingevulde afbeeldingen en diverse heiligenbeelden van Anna en Maria op sokkels met driepasjes. Gaaf is de preekstoel op hardstenen voetstuk en marmeren zuiltjes en een vijfzijdige eikenhouten kuip. Hierop staan de Bergrede, Christus in de Tempel, de Zending der Apostelen en de Predikende Petrus afgebeeld. De trap naar de preekstoel heeft een smeedijzeren leuning; het rijkbewerkte eikenhouten klankbord met tekstrand. Hierbij staan zes oorspronkelijke kerkbanken met rijk snijwerk. Deze valt te dateren eind negentiende, begin twintigste eeuw. Bijzonder gaaf zijn de eikenhouten biechtstoelen uit dezelfde periode, evenals de eikenhouten orgelgalerij op vier kolommen, voorzien van snijwerk en beelden van musicerende engelen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het terrein van de kerk is afgezet door een ijzeren hek met een dubbele pijlpuntenrij; dit hek loopt door aan weerskanten naar de ingang van de kerk. Aan de straatzijde is dit hek versterkt met een deel waarin spiraalkrullen en vierpassen zijn opgenomen.

Waardering.

De kerk is van algemeen belang.

De kerk heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van een kleinschalige ontwikkeling van kerkelijke architectuur in een kleine dorpskern. Architectuurhistorisch is het gebouw van belang vanwege de stijl, de plaats in het oeuvre van de architect J.J. van Langelaar, de ornamentiek en het materiaalgebruik. De kerk is van bijzondere betekenis vanwege de situering van het gebouw, verbonden met de ontwikkeling van het gehucht. Bovendien is het van bijzonder belang voor het aanzien van de streek. De kerk is waardevol vanwege de gaafheid van het in- en exterieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Parochiekerk